

TIETEELLISEN TUTKIMUKSEN
TIETOSUOJASELOSTE/-ILMOITUS
EU:n yleinen tietosuoja-asetus
13–14 artiklat
Laatimispäivä: [3.5.2024]

Tietoa henkilötietojen käsittelystä Vanhuuseläkeläisten hoivan kustannukset tutkimuksessa

Vanhuuseläkeläisten hoivan kustannukset-tutkimuksessa käytetään aineistona henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Rekisterinpitäjä

Eläketurvakeskus (ETK)
00065 ELÄKETURVAKESKUS
puhelin: 029 411 20

Yhteisrekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Osoite: PL 3 (Fabianinkatu 33), 00014 Helsingin yliopisto

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa:

Nimi: Minna Zechner
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Valtiotieteellinen tiedekunta
Osoite: Unioninkatu 37, 00014 Helsingin yliopisto
Puhelinnumero: 050 478 5941
Sähköpostiosoite: minna.zechner@helsinki.fi

Vastuullinen tutkija:

Nimi: Tutkijatohtori Laura Saarukka
Puhelinnumero: 050 453 3780
Sähköpostiosoite: laura.saarukka@helsinki.fi

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Eläketurvakeskus toimii tietosuojajavastaavana rekisterinpitäjänä. Helsingin yliopisto toimii tutkimushankkeessa yhteisrekisterinpitäjänä rajattujen osa-aineistojen osalta. Tutkittavat voivat tehdä kaikki tähän tutkimukseen liittyvät pyynnöt rekisteröidyn oikeuksien käyttämiseksi seuraavalle yhteyshenkilölle:

Eläketurvakeskuksen tietosuojavastaava Henri Kääriäinen, henri.kaariainen@etk.fi

Yhteyshenkilö välittää tarvittaessa pyynnön myös muille yhteisrekisterinpitäjänä toimiville organisaatioille, sillä näillä ei ole henkilöä yksilöiviä tietoja. Tutkittava voi käyttää tietosuojajavastaavan mukaisia oikeuksiaan suhteessa kuhunkin rekisterinpitäjään. Tällöin vastaanottaja voi tarvittaessa välittää pyynnön tai vaatimuksen myös muille yhteisrekisterinpitäjille.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimuskokonaisuuden tavoitteena on selvittää, miten vanhuuseläkkeellä olevilla ikääntyneillä on varaa hoivaan, terveydenhuollon menoihin ja lääkkeisiin ja miten taloudellinen tilanne on muuttunut suhteessa terveyteen. Lisäksi tavoitteena on tunnistaa millä eläkeläisryhmillä erityisesti on ongelmia kattaa hoivan ja terveydenhoidon kustannuksia ja miten tämä on muuttunut vuodesta 2017 vuoteen 2023. Yhteiskunnallinen kysymys, johon suunniteltu tutkimus liittyy, on ikääntyvän väestön sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeisiin vastaaminen ja niiden rahoittaminen siten, että kaikilla olisi varaa riittävään hoitoon ja hoivaan. Tutkimus tuo myös lisää tietoa siitä, keitä ovat ne vanhuuseläkeläiset, joille heikkenevä terveys ja hoivan tarpeet aiheuttavat kustannuksia, joiden kattaminen on vaikeaa.

Tutkimus perustuu Eläketurvakeskuksen Eläkeläisten toimeentulo ja taloudellinen hyvinvointi – kyselytutkimuksiin, jotka on kerätty postikyselynä vuosina 2017, 2020 ja 2023. Lomakkeilla on kartoitettu eläkeläisten kokemuksia taloudellisesta hyvinvoinnistaan. Kysymyksiä on esitetty taloudellisesta tyytyväisyydestä, tulojen riittävydestä sekä toimeentulovaikeuksista, mutta myös laajemmin elämäntyytyväisyydestä, ja siihen liittyvistä tekijöistä ja eläkeläisten työssäkäynnistä.

Aineistoja käytetään tieteelliseen tutkimukseen ja aineistojen käsittelyssä ja säilyttämisessä noudatetaan tutkimusta koskevaa lainsäädäntöä. Aineistoa käsitellään ja tulokset raportoidaan aina niin, että yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa. Tutkimuksen tuloksia raportoidaan tieteellisissä ja yleistajuisissa julkaisuissa.

Tutkimusryhmään kuuluvat tutkijatohtorit Laura Saarukka (Helsingin yliopisto) ja Motoko Ishikawa (Helsingin yliopisto) ja erikoistutkija Katja Ilmarinen (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos) sekä erikoistutkijat Liisa-Maria Palomäki (Eläketurvakeskus), Anu Polvinen (Eläketurvakeskus) ja Ilari Ilmakunnas (Eläketurvakeskus). Helsingin yliopiston tutkijat suorittavat aineiston analysoinnin ja muut tutkimusryhmään kuuluvat suunnittelevat ja kommentoivat käsikirjoituksia.

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Eläkkeensaajien toimeentulo ja taloudellinen hyvinvointi - kyselytutkimuksiin vastanneiden henkilötiedot on poimittu satunnaisotannalla Eläketurvakeskuksen henkilörekistereistä. Tietoja on käytetty yhteydenottoon ja kyselyvastausten täydentämiseen Eläketurvakeskuksen ja Tilastokeskuksen rekisteritiedoilla. Tietojen yhdistämisen jälkeen tutkimusaineisto on muutettu muotoon, josta yksittäinen vastaaja ei ole tunnistettavissa.

Vanhuuseläkeläisten hoivan kustannukset - tutkimusta varten aineisto on rajattu niin, että se sisältää vain tutkimusaiheen kannalta oleelliset kyselyvastaukset ja Eläketurvakeskuksen rekisteritiedot sukupuolesta, syntymävuodesta ja kokonaiseläkkeen tason ja rakenteen. Tutkimuksen käytössä olevaa aineistoa ei ole mahdollista yhdistää tunnistettavaan henkilöön

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Kyselylomakkeen tiedot
Eläketurvakeskuksen eläkerekisteri

Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja):

Terveys

Arkaluontoisten tietojen käsittely perustuu tietosuojasetuksen 9 artiklan 2 kohdan j alakohtaan (käsittely on tarpeen tieteellisiä tutkimustarkoituksia varten) sekä tietosuojalain 6 §:n 1 momentin 7 kohtaan (tietosuojasetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tieteellistä tutkimusta varten tehtävään tietojen käsittelyyn).

7. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan mukaisella perusteella:

- Tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)
- Rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen

8. Tietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta Eläketurvakeskuksen tai Helsingin yliopiston ulkopuolelle.

9. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan Unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

10. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automatisoitua päätöksentekoa.

11. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- Käyttäjätunnus ja salasana
- Kulunvalvonta

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta

12. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Tutkimuksen suorittaja sitoutuu hävittämään käytössään ja arkistoituna olleen ETK:n luovuttaman aineiston 31.12.2027 mennessä.

13. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

Helsingin yliopiston käytössä oleva osa-aineisto tuhotaan käyttötarpeen päättymisen jälkeen.

Eläketurvakeskuksen hallinnoimaa aineistoa säilytetään Eläketurvakeskuksessa toistaiseksi. Kyselyssä kerättäviä tietoja voidaan käyttää myöhemmin Eläketurvakeskuksen tutkimuksissa, joissa tarkastellaan vastaavia kysymyksiä. Tietojen käyttötarpeen päätyttyä aineiston kyselyllä kerätty osa voidaan siirtää tutkimuskäyttöön Yhteiskunnalliseen tietoarkistoon (lisätietoja <https://www.fsd.tuni.fi/fi/>). Tässä vaiheessa aineistosta poistetaan kaikki siihen yhdistetyt rekisteritiedot ja siitä poistetaan kaikki henkilötunnisteet. Lisäksi vastauksia karkeistetaan, eli sellaisia ryhmiä, joissa vastauksia on vain vähän, yhdistetään isommiksi ryhmiksi.

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuojasetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin.

Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus,

paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta. Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidylle myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

14. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu yhteyshenkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

Tarkastusoikeus: Rekisteröidyllä on oikeus saada tietää, mitä häntä koskevia tietoja tutkimukseen liittyen on talletettu. Mikäli henkilö haluaa tarkastaa itseään koskevat tiedot, hänen on esitettävä tietojen tarkastuspyyntö tässä tietosuojaselosteessa nimetylle tietosuojavastaavalle.

Oikeus korjata tietoja: Rekisteröidyllä on oikeus pyytää virheellisten tietojensa korjaamista Eläketurvakeskukselta. Pyyntö esitetään tässä tietosuojaselosteessa nimetylle tietosuojavastaavalle.

Oikeus perua osallistuminen: Rekisteröidyllä on oikeus peruuttaa osallistumisensa yksittäiseen tutkimukseen, jolloin tiedot poistetaan aineistosta. Pyyntö esitetään tässä tietosuojaselosteessa nimetylle tietosuojavastaavalle tai tutkimuksen yhteyshenkilölle.

Valitusoikeus: Jos Eläketurvakeskus ei toteuta rekisteröidyn pyyntöä, Eläketurvakeskuksen on ilmoitettava rekisteröidylle viipymättä ja viimeistään kuukauden kuluessa pyynnön vastaanottamisesta syy kieltäytymiseen ja kerrottava mahdollisuudesta tehdä valitus valvontaviranomaisille.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Ratapihantie 9, 6. krs, 00520 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00521 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi